

3.1 Tekst A: Bereesjiet 3:1-3

Vertaling volgens het choemasj van Dasberg:

- 1 De slang was listiger dan alle dieren van het veld die de Eeuwige God gemaakt had en hij zei tot de vrouw: 'Heeft God inderdaad gezegd, dat jullie van geen één boom in de tuin mogen eten?'
- 2 Toen zei de vrouw tegen de slang: 'Van alle boomvruchten in de tuin mogen we best eten ,
- 3 maar van de vruchten van de boom die midden in de tuin staat heeft God gezegd: 'daar mogen jullie niet van eten en die mogen jullie niet aanraken, opdat jullie niet zult sterven'.

3.1 Herhalen en vertalen

Pasoek 1

Het tegenovergestelde van יָצַר הַטּוֹב is יָצַר הָרָע

-מָּ kan 'van' of 'uit' betekenen.

Een meisjesnaam met de stamletters ח.י.ה. is חַיָּה or חַיָּה

חַיַּת הַשָּׂדֶה = *de dieren van het veld*

De stamletters van תֹּאכַל zijn א.ב.ל. en de grondbetekenis is *eten*. Het werkwoord staat in de toekomstige tijd (dat kun je onder andere zien aan het voorvoegsel).

Pasoek 2

וְ | תִּ | אָמַר

וְ is een omkeerwaw: draait de tijd van het werkwoord om

תִּ is een voorvoegsel. Het geeft aan dat het de toekomstige tijd is, 3e vrouw. mv.

אָמַר de drie stamletters. Grondbetekenis: *zeggen*. וְתִאמַר = *(zij) zei*

מִפְּרֵי = *van de vrucht(en) van*

נֹאכַל: De וְ vertelt ons dat het werkwoord in de toekomstige tijd staat. De grondbetekenis van א.ב.ל. is *eten*. נֹאכַל = *wij zullen (hier: mogen) eten*.

Pasoek 3

De stamletters van תֹּאכַל zijn א.ב.ל., met als grondbetekenis: *eten*

Dit werkwoord staat in de toekomstige tijd. Vertaling: *jullie mogen (zullen) eten*

וְ | תִ | גַּע | וְ toekomende tijd, 2e persoon mannelijk meervoud (jullie) De woordstam is נ.ג.ע.

תִּמָּתוּן. Stukje 1 en 3 vertellen dat het de toekomstige tijd is (voorvoegsel) en dat het de tweede persoon mannelijk meervoud is (achtervoegsel).

De stamletters van תִּמָּתוּן (= תִּמָּתוּן) zijn מ.ו.ת. met als grondbetekenis *sterven*.

תִּמָּתוּן = *jullie zullen sterven*.

פסוק א

en de slang was	וְהַנָּחָשׁ הָיָה (ה.י.ה.)
sluwer dan alle dieren van het veld	עָרוּם מִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה
die gemaakt had	אֲשֶׁר עָשָׂה (ע.ש.ה.)
de Eeuwige God	ה' אֱלֹהִים
en hij zei tegen de vrouw	וַיֹּאמֶר (א.מ.ר.) אֶל הָאִשָּׁה
is het inderdaad zo dat	אִם כִּי
God heeft gezegd (dat)	אָמַר אֱלֹהִים
jullie zullen (mogen) niet eten	לֹא תֹאכְלוּ
van alle bomen van de tuin	מִכָּל עֵץ הַגֶּן

פסוק ב

(toen) zei de vrouw	וַתֹּאמֶר (א.מ.ר.)
tegen de slang	אֶל-הַנָּחָשׁ
van de vruchten van de bomen van de tuin	מִפְּרֵי עֵץ הַגֶּן
mogen we eten	נֹאכָל (א.ב.ל.)

פסוק ג

maar (en) van de vrucht van de boom	וּמִפְּרֵי הָעֵץ
die in het midden van de tuin is	אֲשֶׁר בְּתוֹךְ-הַגֶּן
heeft God gezegd	אָמַר אֱלֹהִים
jullie mogen niet van hem eten	לֹא תֹאכְלוּ (א.ב.ל.) מִמֶּנּוּ
en jullie mogen hem niet aanraken	וְלֹא תִגְעוּ (נ.ג.ע.) בּוֹ
zodat jullie niet zullen sterven	כִּן תָּמָתוּן (מ.ו.ת.)

3.3 De Tora uitgelegd

blz 8 Omdat Chawa degene was die het gebod niet rechtstreeks van God zelf had gehoord.

blz 9 Zodat Adam en Chawa niet alleen een יֵצֵר הַטֹּב zouden hebben, maar ook een יֵצֵר הָרָע. Daardoor kozen ze niet meer als vanzelfsprekend voor het goede, ze wisten dat ze de keuze hadden om voor het slechte te kiezen.

Derde dag	pasoek 9-10	aarde, zeeën	Goed
Derde dag	pasoek 11-13	planten en bomen	Goed
vierde dag	pasoek 14-19	zon, maan, sterren	Goed
vijfde dag	pasoek 20-23	zeedieren, vissen, vogels	goed
zesde dag	pasoek 24-25	dieren	goed
zesde dag	pasoek 27-31	mensen	geen

blz 9 Volgens Maimonides wordt er bij de mensen als enige niet vermeld dat het 'goed' is omdat de mens als enige schepsel de vrijheid heeft om zelf te kunnen kiezen tussen goed en kwaad. De schepping als geheel wordt beoordeeld met 'zeer goed' (pasoek 31)

3.4a Grammatica: samenstellingen

blz 10

פְּנֵי הַתְּהוֹם	1
עֵץ הַגֵּן	2
פְּנֵי הַמַּיִם	3
רוּחַ אֱלֹהִים	4
נִשְׁמַת חַיִּים	5
חַיַּת הַשָּׂדֶה	6

1	de oppervlakte van de watermassa
2	de bomen van de tuin
3	de oppervlakte van het water
4	de geest van God
5	een levende ziel
6	de dieren van het veld

blz 11

Regel 1

מְגִלָּה	=	megilla, rol
אֶסְתֵּר	=	Esther
מְגִלַּת אֶסְתֵּר	=	Estherrol

Regel 3

הַפְּרִי	=	de vrucht
הָאָדָמָה	=	de aarde
פְּרֵי הָאָדָמָה	=	de aardvrucht

Regel 2

בָּנִים	=	zonen
אָדָם	=	Adam
בָּנֵי אָדָם	=	zonen van Adam (mensen)

Regel 4

אֶרֶץ	=	land
יִשְׂרָאֵל	=	Israël
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל	=	het land Israël

3.4b Grammatica: de tijden van een werkwoord

blz 13 Verleden tijd, 3e persoon mannelijk enkelvoud

Werkwoord 2:	עָשָׂה	hij maakte	Pasoek: א
Werkwoord 3	אָמַר	hij zei	Pasoek א en ג

Toekomstige tijd 1e persoon meervoud

Werkwoord:	נֹאכַל	wij zullen eten	Pasoek ב
------------	--------	-----------------	----------

Toekomstige tijd 2e persoon meervoud

Werkwoord 1	תֹּאכְלוּ	jullie zullen eten	Pasoek א en ג
Werkwoord 2	תִּגְעוּ	jullie zullen aanraken	Pasoek ג
Werkwoord 3	תָּמוּתוּן	jullie zullen sterven	Pasoek ג

Toekomende tijd met omkeerwaw, 3e persoon mannelijk enkelvoud

Werkwoord: וַיֹּאמֶר hij zei Pasoek א

Toekomende tijd met omkeerwaw, 3e persoon vrouwelijk enkelvoud

Werkwoord: וַתֹּאמֶר zij zei Pasoek ג

3.5 Tekst B: Bereesjiet 3:4-6

Vertaling volgens het choemasj van Dasberg:

- 4 Daarop zei de slang tegen de vrouw: 'Jullie zullen zeker niet sterven.
 5 Maar God weet dat, op de dag dat jullie er van eten, jullie de ogen open zullen gaan en dat jullie dan even als God kennis zullen hebben van goed en kwaad'.
 6 De vrouw zag dat de boom goed zou zijn om ervan te eten en dat hij een lust was voor het oog. En dat de boom begerenswaardig was, omdat men er begrip door kon verkrijgen, dus nam zij er een vrucht van en at. Ook haar man gaf ze ervan mee en hij at.

3.6 Vertalen en herhalen

Pasoek 4

Het dier is een slang en symboliseert de נִצְרָה הָרָע, de neiging om slecht te doen.

תִּמְתּוֹן staat in de toekomende tijd, dat zie je aan het voorvoegsel ת

Dan ligt er een heel sterke nadruk op het woord: *jullie zullen zeker niet sterven*.

Pasoek 5

De woordstam van יָדַע is י.ד.ע. en het is de tegenwoordige tijd.

Zelfstandig naamwoord met dezelfde stamletters: יָדַעַת *kennis*

עֵינֵיכֶם = *jullie ogen*

De betekenis van וְהָיִיתֶם heeft met *zijn* te maken.

Pasoek 6

1 = omkeerwaw, draait de tijd van het werkwoord om

2 = voorvoegsel: het werkwoord staat in de toekomende tijd

3 = twee van de drie stamletters: ר.א.ז.

De drie stamletters zijn ר.א.ה. en de grondbetekenis is זָרָא = *zij zag*

זָרָא | תָּ | קָח

1 = omkeerwaw, draait de tijd van het werkwoord om

2 = Tijd: toekomende tijd. Persoon: 3e vrouwelijk enkelvoud (zij)

3 = De ק en de ח zijn stamletters

De stamletters van וַתִּקַּח zijn ל.ק.ח. Betekenis: *zij nam, zij pakte*

מִפְרֵיו

מִ- = van, uit

פְּרִי = vrucht

וּ- = zijn, van hem

מִפְרֵיו = van zijn vrucht(en)

לְאִישָׁה

לְ = aan

אִישׁ = man

וּ- = haar

Pasoeek 7

Het achtervoegsel **הֶם**- betekent *hun*. **שְׁנֵיהֶם** is dus 'hun tweeën' oftewel *hun beiden*

עָרוּם = *sluw, listig*

וַיִּתְפָּרוּ

1 = omkeerwaw, 2 en 4: toekomende tijd, 3 = stamletters. *Zij naaiden*

Een vorm als **עֲלָה תֵּאָנֶה** heet **סְמִיכוּת** of 'status constructus'.

Ander voorbeeld uit deze pasoeek: **עֵינֵי שְׁנֵיהֶם**, de ogen van hun beiden

וַיַּעַשׂ | **וַיְהִי** | **וַיִּתְפָּרוּ** 1 = omkeerwaw 2 en 4 = toekomende tijd, 3e persoon mannl. meervoud (zij)

3 = **ע** en **שׁ** zijn stamletters.

De hele stam is **ע.ש.ה.** met als grondbetekenis: *maken, doen* **וַיַּעַשׂוּ** = *zij maakten*

פְּסוּק ד

(toen) zei de slang	וַיֹּאמֶר (א.מ.ר.) הַנָּחָשׁ
tegen de vrouw	אֶל הָאִשָּׁה
jullie zullen zeker niet sterven	לֹא מוֹת תָּמָתוּן (מ.ו.ת.)

פְּסוּק ה

want God weet	כִּי יָדַע אֱלֹהִים
op de dag	בַּיּוֹם
dat jullie van hem eten	אֲכַלְכֶם (א.ב.ל.) מִמֶּנּוּ
zullen geopend worden	וְנִפְקְחוּ
jullie ogen	עֵינֵיכֶם
en zullen jullie zijn	וְהִיְתֶם (ה.י.ה.)
als God	כְּאֱלֹהִים
kenners van goed en kwaad	יָדְעֵי (י.ד.ע.) טוֹב וְרָע

פְּסוּק ו

de vrouw zag	וַתִּרְא (ר.א.ה.) הָאִשָּׁה
dat de boom goed was	כִּי טוֹב הָעֵץ
om van te eten	לְמַאֲכַל (א.ב.ל.)
en dat hij een lust was voor de ogen	וְכִי תֵאָוֶה הוּא לְעֵינַיִם
en dat de boom begerenswaardig was	וְנִחְמַד הָעֵץ
om begrip te krijgen	לְהַשְׁכִּיל (ש.ב.ל.)
en zij nam van zijn vrucht(en)	וַתִּקַּח (ל.ק.ח.) מִפְּרִיו
en zij at	וַתֹּאכַל (א.ב.ל.)
en zij gaf	וַתִּתֵּן (נ.ת.ן.)
ook aan haar man bij haar	גַּם לְאִשָּׁה עִמָּהּ
en hij at	וַיֹּאכַל

פסוק ז

en (toen) werden geopend	וּתְּפָקְחָנָה (פ.ק.ח.)
de ogen van hun beiden	עֵינֵי שְׁנֵיהֶם
en zij wisten	וַיֵּדְעוּ (י.ד.ע.)
dat ze naakt waren	כִּי עִרְוָמָם הָיָה
en zij naaiden	וַיִּתְּפְרוּ (ת.פ.ר.)
vijgenbladeren	עַלֵי תְּאֵנָה
en zij maakten voor zichzelf	וַיַּעֲשׂוּ (ע.ש.ה.) לָהֶם
schorten	חֲגֹרֹת

3.7 De Tora uitgelegd: tekst B

blz 22 Dat je kinderen niet mag beschuldigen voor iets dat hun (voor)ouders hebben gedaan.

blz 23 Verbod: de vruchten van de boom van Kennis van Goed en Kwaad (pasoek 17)
Toegestaan: alle overige boomvruchten (pasoek 16)

Opvallend in vergelijking met Bereesjiet 3:1

* De slang verandert iets dat is toegestaan, namelijk 'mogen jullie naar hartelust eten' in een verbod: 'mogen jullie werkelijk van geen enkele boom eten?'

* Het is een overbodige vraag: de slang had waarschijnlijk allang gezien dat Adam en Chawa allerlei vruchten aten. Hij bedoelt er ook nog iets anders mee: wat gemeen van God dat hij jullie midden in een tuin met de heerlijkste vruchten laat wonen, zonder dat jullie er van mogen eten!

Chawa voegt nog een gebod toe aan de woorden van God: 'jullie mogen de boom niet aanraken'. Waarschijnlijk doet ze dit om het verbod te verzwaren, om aan te geven hoe serieus het is: niet alleen de vruchten zijn verboden, maar we mogen de boom zelfs niet aanraken! Sommige verklaarders zeggen dat Adam dit verbod heeft toegevoegd toen hij Chawa waarschuwde dat ze niet van de vruchten van deze boom mocht eten.

blz 24 Adam: 'De vrouw die u naast me geplaatst heeft, die heeft me van de boom gegeven en ik at'. Chawa: 'De slang heeft me verleid en ik at'.

De **יֵצֵר דָּרָע** kan wel duizend smoesjes voor je verzinnen om je verkeerde gedrag voor jezelf goed te praten. Dat zie je hier vooral bij Adam: 'Ik kan er niks aan doen, het is Uw eigen schuld, want dan had U me die vrouw maar niet moeten geven!'

Het antwoord van Chawa is minder brutaal, maar opvallend is dat ze geen van beiden berouw hebben dat ze niet naar 'ד' hebben geluisterd. Ze zoeken de schuld niet bij zichzelf, anders hadden ze wel gezegd hoe erg ze het vonden en om vergeving gevraagd.

De slang werd als volgt gestraft: vervloekt onder alle dieren, zal op zijn buik kruipen, zal stof eten, vijandschap tussen slangen en mensen.

De mitswa om doden te begraven.

3.8 Herhaling grammatica

Blz 25 Woord 1:	וְהַנְחִישׁ (pasoek 1)	vertaling: <i>en de slang</i>
Woord 2:	וּמִפְרֵי (pasoek 3)	vertaling: <i>en van (de) vrucht (van)</i>
Woord 3:	וְלֹא (pasoek 3)	vertaling: <i>en niet</i>

Samenstellingen - goede antwoorden:

de dieren van het veld	חַיֵּי הַשָּׂדֶה
de bomen van de tuin	עֵץ הַגֵּן
van de vruchten van de bomen van de tuin	מִפְרֵי עֵץ הַגֵּן
de vrucht(en) van de boom	פְּרֵי הָעֵץ
kenners van goed en kwaad	יְדָעֵי טוֹב וְרָע
de ogen van hen beiden	עֵינֵי שְׁנֵיהֶם
vijgenbladeren	עֲלֵה תְּאֵנָה

1	verleden tijd	א.מ.ר.	
2	toekomstige tijd	א.ב.ל.	
3	tegenwoordige tijd	י.ד.ע.	
4	toekomstige tijd	מ.ו.ת.	
5	verleden tijd	ה.י.ה.	
6	toekomstige tijd	נ.ג.ע.	
7	toekomstige tijd met omkeerwaw = verleden tijd		ת.פ.ר.
8	toekomstige tijd met omkeerwaw = verleden tijd		ר.א.ה.
9	toekomstige tijd met omkeerwaw = verleden tijd		נ.ת.ן.
10	toekomstige tijd met omkeerwaw = verleden tijd		ל.ק.ח.

- 1 vrouw
- 2 man
- 3 oog
- 4 veld
- 5 naakt
- 6 sluw

3.9 Jahadoet: Hidoer mitswa

blz 27 8 kaarsjes (1 x 8)

b 48 kaarsjes (6 x 8)

c 264 kaarsjes (6 x 44)

Hier is geen sprake van hidoer mitswa, want Chawa voegt iets toe dat niet waar is. Ze beweert dat ze zal sterven wanneer ze de boom aanraakt, maar dat heeft God niet gezegd. Als ze de mitswa mooier had willen maken, dan had ze bv de boom kunnen versieren. Ze vergroot de mitswa ook niet, ze kan bijvoorbeeld onder de boom gaan mediteren, of hem bestuderen en onderzoeken. Als ze de mitswa had willen verfraaien, dan had ze bijvoorbeeld de vruchten kunnen poetsen. En als ze de mitswa op een mooiere manier had willen uitvoeren, dan zou ze het verbod kunnen zingen iedere keer dat ze langs de boom kwam (met dank aan Debbie Bachrach).